

ANILOGUE 2016

A komfortzóna határán

OROSZ ANNA IDA

ZSIGERIG HATOLÓ PROVOKATÍV ANIMÁCIÓS MESÉK A 14. ANILOGUE FESZTIVÁLON.

A hazai közönség minden bizonnyal a holland Oscar-díjas rendező, Michael Dudok de Wit első egész estés rendezését, *A vörös teknőst* várta a legjobban. Jól jelzi ezt, hogy ugyan az Anilogue mellett már az október végi Mozinet Filmnapokon is el lehetett csípni a Cannes-ban díjazott (jelentős részben a kecskeméti rajzfilm stúdióban gyártott) francia-japán filmet, illetve januártól itthon is moziforgalmazásba kerül, ennek ellenére az Anilogue valamennyi nagyteremes vetítésére kigyózó sorokban vártak az emberek. (A filmről szóló kritika a 38. oldalon olvasható.)

Némileg *A vörös teknős* robinzonádtörténetéhez hasonlít a francia Jean-François Laguionie ötödik egész estés animációs mozija, a *Louise a parton*, ám a francia rendező az allegórikus mesét jóval meghittebb, életszagúbb világba helyezte. A történet egy idős hölgyről szól, aki egy tengerparti üdülővároskában ragad az utószezon végén, miután lekési az utolsó vonatot a városba. A télvíz idejére teljesen elnéptelenedett helyen a valóság alól kicsúszik a talaj, és az idős asszony számára egy különös, a lét és nemlét között húzóató átmeneti állomássá változik, ahol két beszélgetőtársa egy idős kutya és egy katonapilóta fán csöngő csontváza. Az élet és halál közötti határmezsgyén – akárcsak Ingmar Bergman gyönyörű klasszikusában, a modern tér- és időkezeléséről ismert *A nap végében* –, megelevenednek Louise emlékei, képzeletben újralátogatja gyerekkorának helyszíneit, majd amikor a valódi nyár beköszöntével ismét visszatérnek a nyaralók, ő már az elmúlás dimenziójának megtapasztalásával mosolyog a tengerparti zsidobongókra.

A francia Franck Dion *A fej eltűnik* (*Une tête disparaît*) című, letisztult stílusú 3D-s kisfilmjének főhőse szintén egy idős hölgy, aki, Louise-zal ellentétben épp fordítva, a nagyvárosból tart vonattal a tengerpartra egy fiatalabb, szigorú tekintetű nő kíséretében. Az idős hölgy különös ismertetőjele, hogy fejét a hóna alatt hordozza, és rettentően bosszantja, sőt, egyenesen menekül az őt mindenhová kísérgető és egy városi galamb ideges tekintetével követő fiatalasszony elől – aki ráadásul anyának szólítja. Az öregkori szenilitás metaforájaként is felfogható film a beteg ember szemszögéből érzékeltesen és, nem mellesleg, szórakoztatóan mutatja be a szellemi leépülést. A sokszorosan díjnyertes francia rendező filmje idén Annecyban megkapta a legjobb rövidfilmnek járó Kristály-díjat.

Az animációs technika színvonalát tekintve ugyan nem a

Sébastien
Laudenbach:
**A levágott
kezű leány**

legkiemelkedőbb alkotás Penny Lane amerikai dokumentumfilm *Ez örület!* (*Nuts!*) című egész estés filmje, de kétség kívül az egyik legszórakoztatóbb volt a 14. Anilogue-on látottak közül. A film a dokumentumfilmek tényfeltáró alaposágával térképezi fel egy méltatlanul elfeledett polihisztor, egy bizonyos John R. Brinkley életét. Vagy, ahogy a film leírása szól: „életének majdnem teljes igazságát”. A gazdasági válság sújtotta Amerikában a 20-as években kecskehere-implantációs műtétekkel, rádiócsatorna-alapítással, hírlevelek gyártásával a szegénysorból felkapaszkodó, sokoldalú férfi az amerikai „self-made-man” prototípusa, aki önerejéből hatalmas vagyont és az emberek fölötti befolyásra tett szert. Penny Lane filmje nem véletlenül kapta meg a Sundance fesztiválon a legjobb vágásért járó díjat, hiszen főszereplőjének „munkamódszeréhez” hasonlóan zseniálisan felépített és előadott történetvezetéssel előbb piederesztálra emeli a hivatalosságok által méltatlanul lenézett zsenit, hogy végül minél magasabbról tudja letaszítani a kamudoktor tündérmeséjét.

„Ez örület!” – visíthatnánk a spanyol Alberto Vázquez nyers humorú, víziószerű filmjei láttán is, amelyekben a lepusztult, poszt-apokaliptikus tájba bizarr módon illeszkednek cuki, ám az élet által megviselt állathősei. Legújabb rövidfilmjével (*Decorado*) a közönségdíjat, első egész estés, Pedro Riveróval kö-

zös rendezésével (*Pszichonauták, az elveszett gyerekek / Psiconautas, los niños olvidados*) pedig az Anilogue nagydíját elhozó alkotó filmjei ugyanabban a disztópikus világban fogantak. A *Decorado*ban a főhőssel együtt nem tudjuk eldönteni, hogy a bizarr, metszetszerű tájkép és benne a robotszerűen mozgó alakok valóság-e, vagy csak díszletek. A *Pszichonauták* főszereplői, három kiskamasz, felke-rekednek, hogy a minden tekintetben teljesen lezüllött szigetről, ahol élnek, elmeneküljenek a tengeren át egy szebb világ reményében. Ám, ahogy a *Decorado* romantikus metszetgrafikái közül sincs menekvése a főhősnek, úgy a pszichonauták is örök kárhozatra vannak ítélve az ökológiai katasztrófa sújtotta szigeten.

A nézői komfortzónát teszteli a svéd Joanna Rytel is, aki *Tűzelő anyák (Moms on Fire)* című filmjével elhozta az Anilogue legjobb rövidfilmjének díját. A kisrealista bábfilm egy szociográfiai film hatásosságával szembenít bennünket két utolsó hónapos kismama mindennapjainak rögválóságával. Az anyai szerep szentségének és szépségének illúziójával való leszámolást segíti a bábfigurák külalakja is, akik durvák, piszkosak, torzak.

Tóth Luca *Superbiájában* a karakterek bizarr anatómiai felépítésén keresztül (izmos mellű amazonok és satnya, feminin alkatú férfiak) beszél hangsúlyosan a nemi szerepek kritikájáról.

Alberto Vázquez: **Pszichonauták**

felkavaró hatású, ám Alberto Vázquez vagy Joanna Rytel filmjeivel ellentétben felemelő élménnyel is kecsegtet. A rendező párperces versfilmjeiben kísérletezte ki azt az absztrakt, pár ecsetvonással felskiccelhető, jelzés-értékű animációs nyelvet, amit most *A levágott kezű leány* egész estés adaptációjában alkalmazott. A gyönyörű Grimm-mese, ahogy arra a címéből is következtetni lehet, vérfagyasztó és brutális. A moralitásjáték kezdetén a szegény molnár örök gazdagságért cserébe felajánlja az ördögnek a lányát, akit, mivel szeplőtelenül tiszta, a gonosz nem tud magával ragadni, viszont innentől kezdve a lánynak egész életében bujdosnia kell új gazdája elől, aki folyamatosan új és új alakban keseríti meg az életét. A bátran lecsupaszított látványvilág nemhogy eltávolítaná a nézőt a történettől, hanem az mintha még inkább a bőre alá hatolna, és segítségével előtérbe kerül a történet allegorikus értelme.

Theodore Ushev bolgár származású kanadai rendező is egy mesét választott legújabb filmje alapjául. *A vak Vaysha*, amely idén bekerült az animációs rövidfilmek tízes Oscar-előválogatásába, a kortárs bolgár író, Georgi Gospodinov metaforikus novelláján alapul. A film, *A levágott kezű lányhoz* hasonló módon, erős grafikai stilizációval erősíti fel a

történet elvont értelmét. A címszereplő lány különleges képessége/betegsége, hogy egyik szemével csak a múltat, a másikkal csak a jövőt képes látni, így lehetetlen számára a jelent megtapasztalni. A filmben Ushev a rá jellemző, digitálisan létrehozott litográfiaszerű képekkel dolgozik.

Laza ecsetvonásokkal operál a Dániában élő izraeli rendező, Uri Kranot legújabb, a politikai egyenlőtlenségekre finoman rezonáló animációs dokumentumfilmétüdje is, a *Meddig, nem sokáig (How long, not long)*. A film Martin Luther King „How long, not long” címen elhíresült 1965-ös beszédének részletéből indul ki, amelynek hatását erőteljes, lassan építkező, ritmikus zenével teszi egyetemessé. Ezt az univerzális, a közvetlen valóságtól elemelt jelentést valószínűleg a képek szintjén is, amikor a világ különböző helyszínein készült archív mozgóképeket, dokumentumképeket, privát felvételeket fest át és illeszt egymás mellé, és azzal, hogy minden egyes fotografikus képen otthagyja az alkotói kéznyomát, elemeli őket a valóságtól.

Az európai animációs rendezőóriások, Dudok de Wit, Laguionie, Franck Dion technikailag nagyvív, magával ragadó szellemű produkciói mellett az Anilogue-on bemutatott friss nemzetközi animációs termés meglepetésfilmjei megvalósításukban lazák, kézművesek, tartalmilag nyersekek és szókimondóak voltak. •